

Vedlegg - Supplerende informasjon vedr. saken om opprydning i forurenset sjøbunn utenfor norske verft

OM ARBEIDET MED OPPRYDNING I FORURENSET SJØBUNN

Overvåking av forurensning i industrialiserte fjorder og havner i Norge ble satt i gang på 1980-tallet. En første handlingsplan for opprydding av forurensete lokaliteter ble utarbeidet av Miljødirektoratet i 1992. I 1993-94 ble det gjennomført undersøkelser langs kysten, for å få en bedre oversikt over situasjonen til forurensete sedimenter i Norge. I 1998 utarbeidet Miljødirektoratet en ny rapport om status og prioritering med tanke på gjennomføring av tiltak for å rydde opp i forurenset sjøbunn og to år senere ba Klima- og miljødepartementet om å tilrettelegge for en beslutning om virkemidler og tiltaksnivå for opprydding i forurensete marine sedimenter. Miljødirektoratets rapport "*Miljøgifter i norske fjorder*" fra 2000¹ drøftet bl.a. hva som kunne være realistiske løsninger for opprydding, virkemiddelbruk, kostnader og hvordan forurenser betaler-prinsippet skulle praktiseres i slike saker.

St. meld. nr. 12 (2001-2002) - *Rent og Rikt Hav* - inneholdt en strategi for det videre arbeidet med forurenset sjøbunn. Denne strategien vektla kunnskapsoppbygging og planlegging av opprydding i forurenset sjøbunn.² Det ble gjennomført enkelte pilotprosjekter i etterkant av Stortingsmeldingen som ga erfaring og kunnskap om oppryddingstiltak. Miljødirektoratet oppnevnte et Nasjonalt råd for forurensete sedimenter, som ga råd om hvordan opprydding i sedimenter burde gjennomføres.³

Mht. skipsverft og større småbåthavner varslet ble det prioritert å kartlegge omfanget av problemet med forurensete sedimenter, slik at oppryddingstiltak kunne gjennomføres så raskt som mulig. Det ble lagt opp til at forurensetingssituasjonen og behov for tiltak ved skipsverft og større småbåthavner skulle være avklart innen utgangen av 2005. Kartleggingen som ble utført medførte at ca. 100 verft ble oppført på en såkalt prioritetsliste for opprydding i forurenset sjøbunn hos norske miljømyndigheter.

Hovedårsaken til forurensning utenfor skipsverft er nødvendig bruk av bunnstoff på skip, som historisk inneholdt tributyltinn (TBT). Bunnstoff brukes for å beskytte skrog og for å redusere groe og motstand når skip drives gjennom vannet. Dette gir mindre bruk av drivstoff og tilhørende reduserte CO₂-utslipp.

For områder hvor den ansvarlige for forurensningen var kjent, skulle pålegg om opprydding iht. forurensetingsloven være hovedvirkemiddelet. Videre skulle vurderinger av samfunnsøkonomisk lønnsomhet ligge til grunn for evt. pålegg om opprydding og for igangsetting av statlig finansierte oppryddingstiltak. Samfunnsøkonomisk nytte skulle overstige kostnadene ved evt. oppryddingstiltak.

St. meld. nr. 14 (2006-2007) - *Sammen for et giftfritt miljø - forutsetninger for en tryggere fremtid* - inneholdt en handlingsplan for hvordan arbeidet med opprydding i forurenset sjøbunn. Det ble utarbeidet fylkesvise tiltaksplaner for opprydding i forurenset sjøbunn for de 17 høyest prioriterte områdene i Norge. De fylkesvise tiltaksplanene er avgrenset til de deler av fjordene hvor sjøbunnen er sterkest forurenset, samt kildeområder på land i tilknytning til disse. Mht. skipsverft ble det vist til at sjøbunnen utenfor aktive eller nedlagte skipsverft kunne være forurenset med kjemikaliet tributyltinn (TBT), som historisk har blitt brukt som bunnstoff på båter. Regjeringen la opp til at det i løpet av 2007 skulle igangsettes undersøkelser av sjøbunn utenfor aktive og nedlagte skipsverft i og utenfor de fylkesvise tiltaksplanområdene. Lokaliteter som har høyt potensial for forurensning og/eller hvor data

¹ Miljødirektoratet. 2000: *Miljøgifter i norske fjorder*. Rapport SFT 1774/2000.

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/klif2/publikasjoner/kjemikalier/1774/ta1774.pdf>

² St. meld. nr. 12 (2001-2002): *Rent og Rikt Hav*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-12-2001-2002-/id195387/>

³ Nasjonalt råd for forurensete sedimenter, 2006: *Tiltak mot forurensete sedimenter Anbefalinger og synspunkter fra Nasjonalt råd for forurensete sedimenter*. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/klif2/publikasjoner/2472/ta2472.pdf>

viser sterk forurensing i sjøbunnen i nærområdet ble prioritert. Eventuell videre oppfølging med nødvendige undersøkelser og tiltak på land og i sjø ville bli bestemt på bakgrunn av undersøkelsene.⁴

Dagens arbeid med opprydning i forurenset sjøbunn følger fortsatt føringene i handlingsplanen fra 2006. Av de 17 høyest prioriterte områdene er sju områder ferdig eller nesten ferdig oppryddet. I tillegg er det ferdig ryddet opp i tre av de andre prioriterte områdene. Av nyere arbeid er det igangsatt opprydning i Hammerfest Havn. Dette arbeidet har fått statlig tilskudd på hele 134 millioner kroner og forventes å være ferdig i 2023. Foruten de prioriterte områdene er det også ryddet opp i Horten Havn og det er bevilget statlige tilskudd til oppstart av opprydningsarbeid i forurenset sjøbunn i Store Lungegårdsvann i Bergen. Flere skipsverft har fått pålegg fra miljømyndighetene (statsforvalterne) om utarbeiding av risikovurdering, tiltaksrapport og - i noen tilfeller - gjennomføring av opprydningstiltak i forurenset sjøbunn. Så langt er det ingen signaler om økonomisk støtte fra staten til å gjennomføre tiltak. Dette vekker stor bekymring i den maritime industrien. Norske skipsverft er i en vanskelig økonomisk situasjon, bl.a. knyttet til ettervirkninger av korona-pandemien, oljeprisfallet i 2015-16 og tøff internasjonal konkurranse. Verftene har neppe økonomisk evne til å bære kostnadskrevenne tiltak for å rydde opp i forurenset sjøbunn, samtidig som de skal foreta store investeringer i grønn skipsfart.

ULIKE TILTAK I FORURENSET SJØBUNN

I realiteten er det to typer aktive tiltaksløsninger som brukes ved opprydning i forurenset sjøbunn:

- Mudring og deponering (flere ulike mudringsteknologier og deponiløsninger er mulige).
- Tildekking med rene masse (løsmasser eller bruk av restmasser fra industriell virksomhet).

Ved gjennomføring av mudring fjernes forurensete sedimenter fra sjøbunnen, og leveres til et deponi (på land eller i sjøen). Det er ulike tekniske løsninger for mudring. Utdfordringer med mudring kan f.eks. være knyttet til spredning av forurensning under tiltaket eller at mudringen må utføres flere ganger.

Tildekking av forurenset sediment innebærer at rene masser legges ut på sjøbunnen for å redusere utlekking av miljøgifter til vannmassene, og derved hindre opptak av prioriterte miljøfarlige stoffer i vannlevende organismer. Tildekkingsmassene er en fysisk barriere som hindrer spredning og transport av prioriterte miljøfarlige stoffer fra sedimentene til omgivelsene. Tildekking av forurensete sedimenter må skje med tildekkingsmasser som tilfredsstiller kriteriene i Miljødirektoratets veiledere.

Både ved mudring og tildekking vil det øvre bioaktive laget på sjøbunnen enten fjernes eller tildekkes med rene masser. Dette vil kunne føre til tap av biologisk mangfold og næringsgrunnlag som f.eks. bunnlevende organismer og fisk er avhengig av. Slike negative miljøeffekter blir i liten grad vurdert av myndighetene. Tiltaksbehovet vurderes gjerne kun ut fra graden av kjemisk forurensning i sjøbunnen.

I tillegg kan forurensete sedimenter behandles f.eks. gjennom fysisk og kjemisk stabilisering i et strandkantdeponi. Det er også mulig å se for seg ulike former for rensing (separasjon) av forurensete og rene sediment-partikler. Men, det er lite erfaring og store kostnader forbundet med slik behandling.

Deponikapasitet blir i stadig større grad blir et knapphetsgode. Utviklingen går i retning av mindre deponikapasitet hos aktører som tilbyr slike tjenester. Deponering av forurenset masse på land utgjør således en utfordring både med tanke på kapasitet ved eksisterende anlegg, men også den betydelige utfordringen det er i å få til etablering av nye deponier. Tildekking med rene masser kan være beheftet med mindre risiko, og kan gjøre denne løsningen mer farbar, gitt at det skal gjennomføres aktive tiltak.

⁴ St. meld. nr. 14 (2006-2007) - *Sammen for et giftfritt miljø – forutsetninger for en tryggere fremtid.*
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-14-2006-2007-/id441267/>

NATURLIG TILDEKKING OG RESTITUSJON

Én mulig løsning for forurensede sedimenter er naturlig tildekking/sedimentering og restitusjon. Det betyr at det ikke gjennomføres aktive tiltak i sedimentene, men at det skjer en naturlig forbedring av sjøbunnen over tid ved tilførsel av nye og rene masser fra land, primærproduksjon i vannsøylen (algeoppblomstring), eller avsetning av materiale fra luften. I sluttrapporten fra miljømyndighetenes nasjonale råd for forurensede sedimenter (2006) ble det pekt på det i områder med høy naturlig sediment-tilvekst, og hvor miljøutviklingen i sedimentet er positiv, ofte vil være unødvendig med (aktive) inngrep. Men, utviklingen i sedimentenes miljøtilstand bør overvåkes.⁵ Det vil kunne være stor forskjell fra sted til sted hvorvidt det skjer naturlig tildekning av betydning. I Miljødirektoratets rapport om miljøgifter i norske fjorder fra 2000 heter det at det under norske forhold kan ta opptil 50–100 år å oppnå et tilstrekkelig dekke som hindrer at marine organismer blir eksponert for prioriterte helse- og miljøskadelige stoffer i sedimentene. Oppvirvling eller biologisk aktivitet kan forstyrre prosessen.⁶

Det er gjennomført risikovurderinger av sedimentene utenfor en rekke norske verft de siste årene. Eksempelvis viste risikovurderinger av sjøbunnen utenfor Drammen Yard at miljøtilstanden i dagens situasjon var akseptabel og at naturlig sedimentasjon vil fortsette å forbedre denne ytterligere i årene som kommer. Den største risikoen for spredning av forurensninger i sedimentene er knyttet til dagens havnevirksomhet. Vurderingen ble utført av konsultantselskapet Advansia. Det er også påvist at det skjer en naturlig nedbrytning av TBT i sedimentene, som vil bidra til at forurensningsgraden reduseres med tiden. Det ble tatt prøver av forurensningsinnholdet i sjøbunnen i hhv. 2008 og 2019. Resultatene viste at konsentrasjonen av TBT hadde falt med over 90 % i perioden som følge av naturlig nedbrytning og tildekking. Undersøkelser utført av Golder og Multiconsult utenfor Vard Aukra i 2020 dokumenterte betydelig forbedring av miljøtilstanden i Nerbøvågen. Det ble konkludert med at det ikke var behov for tiltak i form av mudring eller tildekking av sedimentene utenfor verftet og anbefalt naturlig tildekking.

Tilsvarende risikovurderinger av sjøbunnen utenfor en rekke norske verft er nå pågående. Vi har grunn til å anta at det er tilsvarende positiv utvikling for flere av de øvrige verftene. Norsk Industri vil ta initiativ til at det utarbeides en sammenstilling av resultater fra risikovurderingene når dette er klart.

KOSTNADER VED OPPRYDNING I FORURENSET SJØBUNN OG STATLIGE TILSKUDDSORDNINGER

Gjennomføring av opprydningstiltak i forurenset sjøbunn er svært kostnadskreven. I 2002 ble det anslått at det ville koste opptil et titalls milliarder kroner å rydde opp langs hele norskekysten, avhengig hvor rene sedimentene skal bli.⁷ Estimaterne bygget på utredninger fra Miljødirektoratet, som i 2000 estimerte kostnader på opptil 25 mrd. kroner, avhengig av ambisjonsnivå (anslagene var svært usikre).⁸

Staten har fra 2006 tildelt tilskuddsmidler over statsbudsjettet til enkelte prosjekter som gjennomfører tiltak i forurensede sjøbunn. Fra 2006 til 2018 ble det utbetalt ca. 830 millioner 2018-kroner til tiltak i forurenset sjøbunn, hvorav ca. 590 millioner kroner ble utbetalt til de seks ferdigstilte havneområdene i Oslo, Tromsø, Harstad, Trondheim, Puddefjorden i Bergen og Sandefjord.⁹ Det betyr trolig at det er benyttet over 1 mrd. statlige tilskuddsmidler til slike opprydningsprosjekter frem til 2022. Prosjektene i Oslo og Tromsø fikk dekket 50 % av tiltakskostnadene mens de øvrige fire har fått dekket 75 %. I tillegg

⁵ Nasjonalt råd for forurensede sedimenter, 2006: *Tiltak mot forurensede sedimenter* Anbefalinger og synspunkter fra Nasjonalt råd for forurensede sedimenter. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/klif2/publikasjoner/2472/ta2472.pdf>

⁶ Miljødirektoratet. 2000: Miljøgifter i norske fjorder. Rapport SFT 1774/2000.

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/klif2/publikasjoner/kjemikalier/1774/ta1774.pdf>

⁷ St. meld. nr. 12 (2001-2002): *Rent og Rikt Hav*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-12-2001-2002/id195387/>

⁸ Miljødirektoratet. 2000: Miljøgifter i norske fjorder. Rapport SFT 1774/2000.

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/klif2/publikasjoner/kjemikalier/1774/ta1774.pdf>

⁹ Menon Economics, 2019: *Evaluering av bruken av midler til opprydning i forurenset grunn og forurenset sjøbunn*

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1507/evaluering-av-bruken-av-midler-til-opprydding-i-forurenset-grunn-og-forurenset-sjorbunn-menon-rapport-2019-114.pdf>

er det utført en rekke opprydningstiltak i regi av private industrivirksomheter. Det finnes ingen samlet oversikt over totale midler som har blitt benyttet til opprydning i forurenset sjøbunn de siste årene.

KOST-NYTTE VURDERINGER OG SAMFUNNSØKONOMISK LØNNSOMHET

Én forutsetning, som ble lagt i Stortingsmeldingen om Rent og rikt hav fra 2002, var at alle tiltak for opprydning i forurenset sjøbunn skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme.¹⁰ På bakgrunn av et spørsmål i Stortinget¹¹, ble det i 2019 gjennomført en evaluering av midlene som er brukt på å rydde opp i forurensete sedimenterte og forurenset grunn. Menon Economics har vurdert om statens tilskuddsmidler har vært brukt i tråd med hensikten og om gevinstene står i forhold til kostnadene.

Menon konkluderte bl.a. med at tilskuddsmidlene har hatt relativt høy utløsende effekt og bidratt til samarbeid med andre aktører om opprydningstiltak. I alle de vurderte områdene der sjøbunnen tidligere var sterkt forurenset, var det godt dokumentert hvor mye forurensning som er fjernet, og at det var oppnådd vesentlig redusert innhold av prioriterte miljøfarlige stoffer i sedimentenes topplag.

Mudring og tildekking hadde hatt en umiddelbar negativ effekt på biologisk mangfold, men alle tiltaksområdene ble vurdert til å ha godt potensial for ny-etablering av livskraftige samfunn. Mangelfull overvåking før og etter tiltakene gjør imidlertid at det i liten grad er mulig å fremskaffe dokumentasjon på om opprydningstiltakene har medført reduksjon i miljøgiftnivå i fisk, skalldyr og andre organismer.

For å angi samfunnsnyttene av tiltak for opprydning i forurenset sjøbunn, vurderte Menon hva fjerning av prioriterte miljøfarlige stoffer kan bety for samfunnet, det vil si for forbedring i velferd. Dette ble gjort ved å beskrive hvilke goder og tjenester folk kan sies å få mer av, eller av bedre kvalitet, som bading, fritidsfiske, byutvikling, mv. Menon så også på befolkningens betalingsvillighet for opprydning i forurenset sjøbunn som et uttrykk for verdi av gjennomførte tiltak.¹² Det ble ikke gjennomført en samfunnsøkonomisk analyse av tiltakene, men kun vurdert mulig samfunnsnytte per «bidragskrone» fra staten. En slik metode vil naturligvis innebære at samfunnsnyttene vil henge sammen med hvor stor befolkning som drar nytte av miljøforbedringene. Resultatene viste derfor at opprydning i forurenset sjøbunn utenfor Oslo og Bergen kom klart best ut. Andre byer med mindre befolkning og færre interessenter i områdene kom dårligere ut.¹³ Tiltak utenfor industri og verft ble ikke vurdert. Dette kan ha sammenheng med at industri og verft i svært liten grad har mottatt slike statlige tilskuddsmidler.

Videre utførte Menon Economics og DNV GL en utredning i 2020, med mål om å utarbeide kalkulasjonspriser («enhetspriser») for å kunne verdsette samfunnsnyttene av opprydning i forurenset sjøbunn. Enhetsprisene bygget på befolkningens betalingsvillighet for ulike grader av miljøforbedring ved tiltak i forurensete sjøbunnområder av ulik størrelse. Med utgangspunkt i denne metodikken ble miljønytte av opprydningstiltak i Horten Indre havn og Vågen i Bergen beregnet. Anslått miljønytte av tiltak i Horten Indre Havn varierte fra hhv. 12,9 mill. til 15,6 mill. 2020-kroner for de to mest realistiske scenariene. Til sammenligning kostet opprydningen i Horten Indre Havn totalt ca. 170 millioner kroner.¹⁴ For Vågen i Bergen ble miljørelatert nytte beregnet til kr 18,4 mill. 2020-kroner. Miljønyttene var større for det mer begrensede tiltaket i Bergen fordi det var langt flere husholdninger i Bergen som

¹⁰ Se. s. 102 i St. meld nr. 12 (2001-2002) der det blant annet fremgår at "vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet vil ligge til grunn for pålegg om opprydning og for igangsetting av statlig finansierte opprydningstiltak, slik at det vil legges til grunn at den samfunnsøkonomiske nytten ved tiltakene skal overstige kostnadene ved opprydningstiltakene"

¹¹ Dokument nr. 15:441 (2018-2019): <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=74241>

¹² Velferdsgevinsten beregnes som det folk er villige til å betale for å oppnå en positiv miljøvirkning. Dette beregnes som gjennomsnittlig betalingsvillighet per husholdning for ulike grader av miljøforbedring multiplisert med antall husholdninger som berøres. Det konstrueres altså et hypotetisk marked for et miljøgode, og spør et utvalg av befolkningen om deres betalingsvillighet for en endring i miljøtilstanden.

¹³ Menon Economics, 2019: *Evaluering av bruken av midler til opprydning i forurenset grunn og forurenset sjøbunn* <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1507/evaluering-av-bruken-av-midler-til-opprydding-i-forurenset-grunn-og-forurenset-sjobunn-menon-rapport-2019-114.pdf>

¹⁴ <https://www.forsvarsbygg.no/no/nyheter/horten-na-er-havnebassenget-rent/>

har nytte av tiltak enn i Horten. Ifølge rapporten viste dette at det i mange tilfeller vil være antallet berørte husholdninger, som er bestemmende for samlet miljørelatert nytte av et oppryddingstiltak.¹⁵

En slik metodikk for beregning av nytteverdi vil trolig innebære at oppryddingstiltak i sjøbunn utenfor skipsverft eller annen industri vil ha en lav miljønytte, fordi få husholdninger vil være berørt av tiltaket.

PÅLEGG ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Det rettslige utgangspunktet er at lovlige utslipp ikke gir grunnlag for tiltaksplicht. Myndighetene legger videre til grunn at pålegg etter forurensningsloven skal være konkret rimelige og at pålegg etter forurensningsloven skal benyttes som hovedvirkemiddel for å rydde opp i ulovlig forurensning. Bruk av pålegg etter forurensningsloven om opprydding i forurenset sjøbunn kan imidlertid medføre enkelte særlige problemer, som at sedimentene er tilført forurensning fra mange forskjellige kilder over lang tid. Det kan være forurenserne som enten ikke eksisterer lenger eller av andre grunner er vanskelig å identifisere og stille til ansvar. De store kostnadene som knytter seg til gjennomføring av oppryddingstiltak, kan også medføre en særskilt utfordring ved bruk av pålegg etter forurensningsloven. Forurensningsloven med forarbeider vektlegger for øvrig betydningen av kost-nytte vurderinger¹⁶. Miljømyndighetene skal ved pålegg om gjennomføring av oppryddingstiltak forsikre seg om at tiltakene står i et rimelig forhold til de skader og ulemper forurensningen forårsaker.

I vurderingen av hvem et pålegg kan rettes mot, vil det bl.a. legges vekt på den ansvarliges økonomiske bæreevne og hvilken skyld ulike ansvarlige har for forurensningen i et område. Ifm. evt. pålegg rettet mot norske skipsverft kan således verftenes økonomiske situasjon og kost-nytte vurderinger av evt. aktive mudrings- eller tildekkningstiltak være relevante aspekter som bør vurderes av myndighetene.

I sluttrapporten fra miljømyndighetenes nasjonale råd for forurensete sedimenter (2006) ble det poengtert at tiltak for opprydding i forurenset sjøbunn er gjennomgående kostbare og at det derfor er viktig å gjøre en grundig vurdering av om miljøgevinsten står i forhold til investeringen¹⁷. Det vil ofte være slik at tiltak i forurenset sjøbunn som kan sees i sammenheng med f.eks. infrastrukturprosjekter og utvikling av havneområder vil kunne utvise høy nytteverdi. Det samme kan gjelde for opprydding i forurenset grunn som klargjør tomtene til andre og nye bruksområder, som f.eks. eiendomsutvikling.

Norsk Industri og Fellesforbundet mener at det bør utvises varsomhet med kostnadskrevende pålegg om opprydding i forurenset sjøbunn der slike pålegg kun har en økonomisk nedside for en tiltakshaver.

TILSKUDDSDORDNINGER OVER STATSBUDDSJETTET

Fra 2006 har det vært satt av tilskuddsmidler til opprydding i forurenset grunn og forurenset bunn i sjø og ferskvann over statsbudsjettet (kapittel 1420 post 39, 69 og 79). Formålet med postene er å bidra til oppryddingstiltak i områder forurenset med helse- og miljøskadelige kjemikalier. Mesteparten av disse tilskuddsmidlene brukes til opprydding i forurenset sjøbunn. Det er målgruppen for midler som er forskjellig for de ulike postene. Tilskudd over post 69 kan gis til kommuner, mens tilskudd over post 79 kan gis til kommunale og interkommunale selskaper/virksomheter, private virksomheter og privatpersoner. Midler over post 39 er ikke å regne som tilskuddsmidler og kan brukes til direkte anskaffelser. Midler over denne posten kan gis til statlige foretak. I de senere årene har det i større

¹⁵ Menon Economics and DNV GL, 2020: *Verdsetting av miljørelatert nytte ved håndtering av forurensete sedimenter. Kalkulasjonspriser for samfunnsøkonomiske analyser.* <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2020-24-Verdsetting-av-nyttten-av-sedimenth%C3%A5ndtering.pdf>

¹⁶ Se f.eks. Ot. prp. nr. 11 1979-80 s. 7: "I fremtiden vil det bli nødvendig med mer omfattende vurderinger av kostnadene og nytten av aktuelle tiltak. Departementet vil i årene fremover legge stor vekt på arbeidet med å bedre beslutningsgrunnlaget for forurensningspolitikken."

¹⁷ Nasjonalt råd for forurensete sedimenter, 2006: *Tiltak mot forurensete sedimenter Anbefalinger og synspunkter fra Nasjonalt råd for forurensete sedimenter.* <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/klif2/publikasjoner/2472/ta2472.pdf>

grad vært en øremerking av midler i statsbudsjettet til store oppryddingsprosjekter, slik at f.eks. midler avsatt til opprydding i ulike havner fremgår direkte av budsjettproposisjonen. Hensikten er at oppryddingsprosjekter som går over flere år, vil være sikret midler til gjennomføring av hele prosjektet.

Føringene for tildeling av tilskudd til opprydding i forurenset grunn og sjøbunn har vært at¹⁸:

- den ansvarlige for forurensingen kan ikke identifiseres, er ikke betalingsdyktig eller kan av andre grunner ikke stå for en god opprydding.
- tilskudd er nødvendig for å medvirke til en samlet opprydding eller andre tiltak i et område
- staten er den ansvarlige for forurensingen
- det av miljøgrunner haster å få ryddet opp
- miljøforvaltningen vil fremskaffe grunnlag for kunnskapsinnhenting/-formidling
- det av andre grunner er urimelig at den ansvarlige skal dekke alle kostnadene

ØKONOMI OG KAPITALBEHOV VED NORSKE SKIPSVERFT

Verftene har, og har hatt, de nødvendige tillatelser til forurensende utslipp etter forurensningsloven. Over tid har verftene erstattet bruken av miljøfarlige stoffer, f.eks. til bunnstoff, med mindre farlige kjemikalier og redusert forurenset utslipp fra virksomheten. Norske verft har investert millioner i oppryddingstiltak på land/i sjø for å håndtere forurensning som med sikkerhet stammer fra bedriftene.

Flere verft er nå i en vanskelig økonomisk situasjon grunnet markedsbortfall, ettervirkninger av korona-pandemien og tøff internasjonal konkurranse. Oljeprisfallet i 2015-16 skapte store underskudd for flere av verftene. Verftene hadde ikke rukket å reise seg igjen før Covid-19 traff næringen. Ikke bare medførte dette store ekstrakostnader for å holde produksjonen i gang på en smittevernforvarlig måte, men pandemien førte også til full stopp i ordreinngangen for nye cruise og ekspedisjonsfartøy.

Verftsnæringen har altså samlet sett store underskudd de siste årene. Samtidig har verftene et stort behov for tilførsel av kapital til å gjennomføre omstilling og bidra til grønn skipsfart. Et evt. krav om at verftene skal betale for tiltak for opprydding i sjøbunn, kommer samtidig som Norges maritime industri går foran i det grønne skiftet internasjonalt. Over hele landet satser verft, utstyrsleverandører og redere på nullutslippsteknologi som kan kutte utslippene i norsk og internasjonal skipsfart. Et evt. krav om at verftene skal ta eneansvar for å finansiere opprydding på sjøbunn, truer den økonomiske bærekraften til de av verftene som rammes, og arbeidsplassene og verdiskapningen de representerer.

¹⁸ Klima- og miljødepartementet, 2022: Prop. 1 S (2021– 2022) (Statsbudsjettet)